

Michał Radecki
Uniwersytet Opolski

Richard S. Katz, William P. Cross (red.), *The Challenges of Intra-Party Democracy*, Oxford University Press, Oxford 2013, s. 224.

Współczesna politologia w coraz większym stopniu poświęca uwagę badaniom dotyczącym struktury organizacyjnej partii politycznych, w tym takich elementów, jak wewnętrzny proces decyzyjny dotyczący tworzenia programu politycznego, selekcji kandydatów na stanowiska publiczne (ang. *candidate selection*), a także sposobowi, w jaki wybierany jest przywódca partii. Wspomniane kwestie funkcjonowania partii politycznych jednym z aspektów ich demokratyczności. Właśnie tej tematyce poświęcony jest tom pod redakcją Richarda S. Katza i Williama P. Crossa.

Redaktorzy książki postawili sobie za cel odpowiedź na szereg pytań. Dotyczą one zakresu, w jakim partie powinny być przedmiotem regulacji prawnej, wartości, które są najważniejsze przy wprowadzaniu zasad demokracji wewnątrzpartyjnej, kwestii tego, kto powinien być uprawniony do podejmowania decyzji w partii, czy w końcu, zakresu w jakim te decyzje są kształtowane bądź ograniczane warunkami, w jakich partie polityczne działają (s. 6). W swoich rozważaniach, autorzy dokonują analizy pojęcia demokracji wewnątrzpartyjnej w odniesieniu do szeregu aspektów wiążących się z funkcjonowaniem współczesnych partii politycznych.

Każdy rozdział recenzowanego tomu ma przejrzystą strukturę i jest skonstruowany w sposób, który umożliwia jego lekturę bez znajomości innych fragmentów książki. Pierwszy rozdział zapoznaje czytelnika ze strukturą i treścią tomu, natomiast ostatni zbiera wnioski zawarte w poszczególnych rozdziałach i dokonuje podsumowania konkluzji. Wstępny rozdział napisany przez redaktorów książki omawia i analizuje samą koncepcję demokracji wewnątrzpartyjnej. Jak zauważają redaktorzy, pojęcie demokracji w partiach politycznych jest związane z modelem masowej partii politycznej. Autorzy części rozdziałów skupiają się na przejawach funkcjonowania demokracji wewnątrzpartyjnej w takich aspektach, jak selekcja kandydatów na obieralne stanowiska w państwie, wybór przywódcy partii, tworzenie programu politycznego, finansowanie działalności partii politycznych, a także relacji pomiędzy szeregowymi członkami partii a elitami. Inne rozdziały podejmują kwestię

teoretycznych aspektów wiążących się z demokracją wewnątrzpartyjną, takimi jak potrzeba funkcjonowania zgodnie z zasadami demokracji, a także motywami wpływającymi na demokratyzację, w tym ustawodawstwem dotyczącym regulacji funkcjonowania partii politycznych.

Sięgnięcie po mechanizmy demokracji wewnątrzpartyjnej jest wynikiem, jak sądzą redaktorzy tomu, zmniejszającej się liczebności współczesnych ugrupowań oraz malejącej aktywności członków (s. 173). Współczesne partie przyjmują bardzo liberalne definicje członkostwa, które pozwalają włączyć także sympatyków partii do wewnętrznego procesu decyzyjnego (s. 175). Demokracja wewnątrzpartyjna pomaga przy tym rozwiązać kwestię niedoreprezentowana poszczególnych grup w partii, poprzez wprowadzenie kwot i tzw. *affirmative action programmes* (s. 174). Podczas gdy demokracja wewnątrzpartyjna jest pod względem normatywnym generalnie postrzegana jako pozytywny aspekt funkcjonowania partii politycznych, a także, choć w mniejszym stopniu, rozwiązaniem domniemanego kryzysu, przed jakim one stoją, analizowana książka pokazuje ograniczenia jakim podlega demokracja wewnątrzpartyjna, a nawet jej wady. Przykładowo, Susan E. Scarrow w swoim rozdziale zwraca uwagę, że wewnątrzpartyjny proces decyzyjny przeprowadzany zgodnie z regułami demokracji jest bardzo drogi dla ugrupowań politycznych i ma swoje wady (s. 150), włączając w to ograniczenie rywalizacyjności, a także oparcie finansowania na prywatnych datkach. Podobnie Lisa Young stawia tezę, że członkowie partii są niereprezentatywni w porównaniu z elektoratem jako całością, co może skutkować podejmowaniem przez partie decyzji, które nie są zgodne z opiniami społeczeństwa.

Recenzowany tom stanowi istotny wkład w literaturę dotyczącą partii politycznych, a w szczególności aspekty dotyczące ich funkcjonowania i struktury wewnętrznej. Zakres jego analiz jest dobrany trafnie, posługuje się wymownymi argumentami, wskazuje na nowe pola analiz w teoretycznych dociekaniach i przyszłych badaniach empirycznych. Książka zapewne spotka się z zainteresowaniem wielu politologów zajmujących się współczesnymi partiami politycznymi. Ponadto dla badaczy, którzy nie zajmowali się dotąd kwestią demokracji wewnątrzpartyjnej, będzie mogła stanowić dobre wprowadzenie w tematykę debat dotyczących implementacji różnych aspektów demokracji wewnątrzpartyjnej. Książka, mimo że adresowana do świata akademickiego, będzie, ze względu na klarowny język, odpowiednia także dla studentów, dziennikarzy i wszystkich zajmujących się partiami w stabilnych demokracjach. Generalnie rzecz biorąc, w tomie znajduje się szczegółowe omówienie pojęcia demokracji wewnątrzpartyjnej i jej implementacji w działaniach partii politycznych. Książka jest aktualnym i zdecydowanie wartym lektury elementem szerszej

debaty o demokracji wewnątrzpartyjnej, przy czym interesującym i dobrze napisanym studium porównawczym, które daje wyczerpujący ogląd wewnętrznego funkcjonowania partii politycznych w świetle zasad demokracji. Recenzowany tom jest jak dotąd jedyną pracą, która zajmuje się demokracją w partiach politycznych w tak szerokim zakresie, włączając w to dogłębne analizy teoretyczne i badania empiryczne.